Број 67. У Новом Саду, у недељу 23. марта 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући гђе је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Манастирска уредба.

IV

Како ће бити од сад?

Видели смо, да се до сад газдовало са нашим манастирским имањем — свакојако само не како треба. — По новој манастирској уредби биће сасвим друкчије. Газдоваће се по правилима газдинским, с разумевањем стручњачким. И мораћи све поштено. То неће ни моћи бити друкчије.

Од сад ће управљати манастирским имањем Саборски Одбор. Ко бира Саборски Одбор? Наш народно-црквени сабор. А ко бира чланове нашег народног црквеног сабора. Бира их народ.

Уз Саборски Одбор биће 3 стручњака, чиновника. 1) Надзорник народно црквених добара. 2) Народно-црквени мерник и архитекта. 3) Народно-црквени шумар. — То су три стручњака, три плаћена чиновника, који ће посветити цео посао око економије народно црквених добара.

Кад се тиче манастирске земље, Саборски Одбор саслушаће своје стручњаке и удесиће увете: на који начин и под каквим погодбама ће се издавати народно-црквена земља под закуп. Нема сумње, да ће ту имати Саборски Одбор на уму како ће народ сам моћи да дође до земље, а не да је добија од препродаваца.

Манастирска земља ће се издавати под закуп на јавној дражби.

Све лицитације, (земље, шуме, пљивика и т. д.) биће у манастирима. Присутан мора бити манастирски настојатељ и надзорник народно-црквених добара. Саборски одбор може послати и нарочитог свог изасланика на лицитацију. Ту дакле не може бити никакве неуредности на преваре.

Било је већ речи, како су пустошене наше манастирске шуме. Зато се поставља народно-црквени шумар. Он мора бити стручњак. Пазиће да се одржава шумска основа, да се шума подиже и шумске земље пошумљују, које нису за другу врсту економије и т. д. Као што се види, од сад ће се газдовати са шумама тако, да буде од њих користи. А до сад немаром и развлачењем нисмо имали од тако силних шума никакве користи.

А што ће народно-црквени мерник и архитекта?! Он је необично потребан. Наше народно-црквене зграде и цркве подиване су и оправљане, а није било стручњака, да то надгледа. Ту су нам пропадале стотине хиљада круна. Пропадало је, што су неки грабили, а неки нису умели. Сад то неће ићи без стручне контроле.

Код наших манастира био је пропис, да је ситне оправке зграда и цркава морао манастир да оправља из свога џепа. За крупније оправке могао је манастир да добије зајма из манастирског фонда. И шта смо видели? Многи манастири нису вршили „ситне оправке“. Ако је где прокисавало, остављали су, док нису упропашћене и греде и таваница и зидови, па су онда због „крупних оправака“ узајмили из манастирског фонда.

Два три дана, пре но што је потврђена манастирска уредба разговарали су на железници архимандрит Анатолије крушедолски са неколико својих пријатеља.

Био је разговор о томе, како је ковиљски архимандрит Видицки саградио велељепне свињце, који су стали преко 23 хиљаде круна, и који су електрично осветљени.

Тада се архимандрит Анатолије исповео и рекао: — Моји су свињци до душе врло добри, али ћу их порушити и саградити боље од Видицкових.

На то га је неко упитао: — Имате ли за то дозволу од Саборског Одбора?!

Анатолије се подругљиво насмеја и рече: Каква дозвола?! Какав Саборски Одбор?! Нити сам тражио дозволу, нити ћу тражити. Ја господар, ја Бог, радићу како ја хоћу.

Овако је било до сад и овако је радио и архимандрит Анатолије. Но сад ће бити друкчије. А ако он и од сад хтедне да буде „Бог“ и да ради како хоће, онда ће Саборски Одбор покренути истрагу и одузети му економску управу. — Јер по §. 22. нове манастирске уредбе властан је Саборски Одбор да сврге настојатеља са економске управе, ако тешко повреди дужност и имање манастирско харчи и немилице расипа.

До сад је наређивао кр. рескрипт од 1868. године, да половина годишњег сувишка манастира иде у манастирски фонд, а половина у клирикално-школски фонд. — Манастирски фонд није се могао трошити на просвету, већ само клирикално-школски фонд.

Но потребе школског фонда расту. Зато је у новој манастирској уредби промењен краљевски рескрипт, те §. 11. гласи: „Од чистог прихода (манастира) иде једна трећина у манастирски фонд, две трећине у клирикално-школски фонд“. Овим малим параграфом добила је наша просвета много...

Нови манастирски статут ступа у живот од октобра месеца, од нове економске године. Тада ће се оранице издати под закуп. Онда ће се продати фундус инструктус. Марва, машине и све што манастирима више не треба, јер неће сами обрађивати земљу.

Тај „фундус инструктус“ продаће се на јавној лицитацији. — Они који познају прилике, држе, да фундус инструктус свију наших манастира вреди 1½ до 2 милијона круна

Што год се отуда добије, то ће бити кореним имање манастира, али ће се чист приход од тога, интерес годишњи уносити ⅓ у манастирски фонд а ⅔ у школски фонд.

Нећу да рачунам, колико ће стотина хиљада круна годишње моћи од сад више да се троши на просвету, али ће свота бити знатна, већа но што многи мисле.

Као што се види између некада и сад биће у свему доста јаке разлике.

Спор око манастирске штампарије.

Ср. Карловци, 28. марта.

Наш котарски судац решио је, да се калуђери имају увести у посед манастирске штампарије. Но прво је решио и то, да се има сачекати решење вишег суда. После је ту одлуку преиначио, што није смео учинити и због чега ће одговарати.

Предаја штампарије отпочела је јуче по подне. Предаја иде лагано, јер се др. Красојевић, фискал народних фондова, опирао томе, да предаја иде ћутуре, но по списку.

Кад је било јуче око 7 сати, тражио је заступник калуђера др. Светислав Поповић, да му се предаду кључеви. На противне разлоге дра Красојевића донео је котарски судац ову одлуку: „Пошто сви предмети нису још предани, и пошто за све, док се све не преда имају одговарати овршеници и више нико, то ће суд тек кад буде цела предаја готова, предати кључеве“.

Ову је одлуку потписао и др. Светислав Поповић. Но поред свег тог, он је и пред судцем изјавио, да ће посести штампарију својим људима.

Кад је садањи фактор Захарић забравио штампарију, онда су два човека Илија Јовановић и Пера Стричевић ноћу обили врата и ушли у штампирију.

Кад су јутрос Захарић и штампарски слагачи ушли у штампарију, Јовановић и Стричевић су им изјавили да су они обили врата и седе тамо по налогу дра Светислава Поповића. — Кад је доцније дошао др. Поповић, он је питао ону двојицу: — Имате ли револвере? Они рекоше: — Имамо. А он им наложи: Убијте сваког ко вам смета.

Александар Захарић, фактор штампарије и Петар Стојадиновић књиговођа предали су државном тужиоцу тужбу против Светислава Поповића. Такву ће тужбу морати предати и котарски судац Коњевић уреда ради.

После подне ће се продужити предаја.

* * *

Ср. Карловци, (бројав). Данас по подне је др. Красојевић изнео незаконитости које је починио др. Светислав Поповић и тражио да судац према томе поступи. Судац одбио да ту ствар онде претреса (и ако стоји у свези са предајом). Предаја штампарије продужена.

Манастирска уредба и манастирски настојатељи.

Поједини манастирски настојатељи проносе веет, да је манастирска уредба потврђена, али с октројкама. Веле, да је скоро сваки параграф измењен, те ће ту уредбу најмање познати они, који су је градили. — Можемо јавити, да је ово узалудна нада. Уредба је потврђена реч по реч онако, како ју је наш сабор донео и како смо је ово дана штампали у „Застави“.

Закључак српске црквене општине у Бешки.

Пишу нам из Бешке: Српско-православна црквена општина одржала је 20. марта о. г. своју скупштину, па је на предлог Симе Трифановића, потпредседника, донела једногласно овај закључак: да се налози и окружнице Анатолијеве конзисторије и Обреновићевог административног одбора не примају из тога разлога, што је српска православна црквена општина у Бешки преко својих изборника учествовала у избору нове епархијске скупштине. Услед тога да ће се црквена општина покоравати наловима по тој новој скупштини изабраног административног одбора и конзисторије. Уједно је закључено, да се изасланици намет административног одбора и конзисторије не смеју званично ни по одбору а ни по поједином члану ове општине примати. (Овако би требале да поступе све општине. Прим. уредништва.)

Организација српске народне радикалне странке.

Пишу нам из Крњешеваца: Дана 16. (29.) марта о. г. одржан је код нас збор српске народне радикалне странке, који је врло лепо посећен био. Изабран је и месни одбор, у који су ушли: Чеда Видаковић ратар, Глигорије Веселиновић трговац, Васа Милосављевић, Душан Марковић, Сергија Јовановић, Ненад Мирић, Лазар Тукелић, Душан Јанковић, Марко Јанковић, Павле Николић, Живота Милосављевић, Адам Видаковић, Аћим Лешић, Марко Поповић, Светозар Лешић, Љуба Утвић, Сава Дукић, Светозар Милосављевић, Марко Николић, Светозар Марковић, Виктор Видаковић, Глиша Стојановић, Крста Јовановић, Живан Бурић, Велимир Поповић, Љуба Груић, Ђока Дражић, Негован

Голубовић, Сава Никетић, Иван Јефтић, Радован Поповић, Љубомир Михајловић, Стеван Ђурић, Тихомир Дражић ратари Сава Пешић парох. Одбор се истога дана конституисао, и то овако: За председника Сава Пешић парох, за потпредседнике Чеда Вујаковић и Аћим Лешић ратари, за тајника Глигорије Веселиновић трговац и Живан Бурић за перовођу. За чланове који би имали заступати месну организацију, изабрани су Светозар Милосављевић и Живан Бурић.

Војни се кадар повећава.

Читамо у „Српској Ријечи“: Дознајемо из војничких кругова, да се мијењају неке регименте т. і. оне, које су до сада биле у Босни и Херцеговини одлазе у Аустрију, а нове овамо долазе. Од ове промјене војна управа повећава војску, јер је сваку компанију појачала са 40 до 50 људи. Истина и од сада ће бити једнак број компанија те ће се према томе моћи рећи, да није војска у овим земљама појачана, али ће се заборавити казати, колико данашње компаније имају момака. Ово је фино, да се власи не сјете, те нам у вида у очи, зашто су ова појачања? Зар није било довољно војске, да одржи ред у овим „дивљачким“ и „бунтовничким“ земљама?

Масна адвокатска награда.

Сомборски краљевски суд досудио је дру Павлу Черњушу, почасном жупанијском фишкалу 38.700 круна награде за труд му у парници шајкашких ритова. Заиста лепа награда!

Како поп Гига Јовић (чувени старатељ за православље и цркву), врши своје свештеничке дужности.

По казивању овдашњег болничара, дошао је поп Гига 3. априла у 11 сати пре подне у овдашњу болницу, где је умро један сирома човек, чија је сарана била закавана истога дана у 3 сата по подне, те опоје без знања његових синова истога. То каже болничар, али његови синови не верују то, него мисле, да га поп Гига у опште ни опојао није, јер је он сирома, па знате не може да плати. Ми смо чуле, да се не мора платити попу сарана, кад не носе мртваца у цркву. Кад се по подне сакупило неколико света, а највише жена, питају где је свештеник и кад сазнадоше да неће доћи, отпратише искупљени мртво тело сиромаково до вечне куће и неке га жене саме прелише. Кажу да се поп Гига боји сарањивати по подне, јер му често позли; тако је, кад оно сарањиваше жену Милана Граорца, кубурио са читањем светог еванђеља, а кад је био готов са сараном, оде на гроб свога деде, где га ухвати несвест и морао се за два крста придржати. Неки чак кажу, да се навукао, али ми сумњамо у то.

Неколико жена са саране.

Општи штрајк у Риму.

Пре два дана био је у Риму погреб једног раденика. Полиција није дала да спровод прође кроз венецијанску улицу, на то радници потегоше камењем и цигљама са кола, која су натоварена пролазила кроз ту у лицу. Жандармерија испали једну салву. Са обе стране било је много рањених. Неки рањеници су већ подлегли ранама. Радничка комора је на то држала седницу одмах идуће ноћи и прогласи општи штрајк за варош Рим. Јуче је стајао цео промет. Дућани су били ипак отворени у вароши влада мир.

Опасност њујоршких капиталиста.

У Њујорку су анархисте увеле на око неколико богаташа и хоће да изврше атентат на њих. Ради тога је на житној и продуктној берзи забрањен приступ приватним лицима. Шеф полиције тражио је сто хиљада долара да узме у службу нових тајних полицајаца, који ће имати искључиво на рад и кретање анархиста мотрити.

Борба за рад

Јављају из Њујорка: У већим варошима Уједињених Држава тако је велик број беспослених радника, да нема дана кад не стигне вест о немирима беспослених радника. Јуче је у Филаделфији дошло до крви. Наиме подузетништво за грађење нове опере у Филаделфији, објавио је, да потребује још неколико радника. На овај глас сутра дан ујутру искупило се пред гуађевином нове опере до три хиљаде људи те сви тражаху рада. Огорчени људи, међу њима и више занатских радника, песницама и ножем стадоше крчити себи пута, само да на ред дођу. Коњичка полиција је имала много посла док јој је пошло за руком да растера завађену масу.

Отрована поморанџа.

Познато је, да сваки љубитељ поморанџе, а нарочито мала деца најволију оне, које су изнутра као крв црвене. И кора њихова много је црвенија од жутих. То је дало повода неким несавесним трговцима и пиљарима, да жуте поморанџе фарбају у црвено и то бојом која је отровна. Недавно се десио овај случај: Жена једна купила је код трговца црвене поморанџе као крв и стигавши кући дала једну свом малом синчићу. — Дете тек што је почело јести нададе вриску. Из уста поче му кљљати крв и што је више лизало све је бол већи био. Дозваше лечника Овај нађе да се у детиње непце заболо парче игле. Кад га је извукао, виде да му је врх обојадисан анилином. Исту боју опази и у поморанџама. Утврдило се, да је то парче игле било у поморанџи, њиме је несавестан шпекулант бојадисао жуте поморанџе у црвено. — Истрага је покренута а шпекулант је пронађен и строго кажњен.

Време

Према телеграфском извештају од 4. априла може се очекивати променљиво, топло, на више места киша.

Загонетке.

(Ко их све реши добиће на поклон све бројеве „Браника“ од прошле године. Изузевши оне бројеве, у којима нема клевете, лажи, самохвалисања и кривог тумачења автономних уредаба.)

1.

Говори о потреби општег бирачког права
А где га имамо — ту га затрпава, —
Желео би, да се ово слиста,
Јер ни он ни Гаван не добише ништа.

2.

Наздравља Шваби, на исток га креће
Свагди се трпа — а нико га неће.

3.

Кад би било спора између Србије —
Држ'о би се чича лукаве Аустрије.

4.

Кад је будан чича — само лажи здева
А кад бедник спава — о прасцима снева.

5.

Пише кад како и кол'ко га лудило снађе.
Бранити крађу то му је најслађе.

6.

Интерпелише често и увек наседне
А после пуцера он се тек згледне.

7.

Самохвалисању нико м' није раван
Силом хоће чича, да постане славан.

8.

И фортенцер је био — то већ није шала,
И то ти је заслуга, баш му хвала.

9.

Од постанка свога није би зглаван,
Од постанка до данас није био сталан.

10.

Брдски тиранлук свако осуђује
Увек ван света — он га повлађује.

11

Пише наопако! Истину изврће
Кад брани самовољу ко гује сикће.

12.

Кад одабрани људи траже реда свуда
Он интерпелише, брани грабеж и којешта буба.

13.

У к јој се ствари чича не пита,
У својој немоћи мржњу просипа.

—

Брзојави „Застави“.

Стигли 22. марта

Предаја манастирске штампарије.

Карловци. Предаја штампарије иде уредно и тачно даље. За сад се још предаје у првој соби. Пре почетка предаје адвокат Саборског Одбора тражи да суд утврди да је ноћас радионица обијена и постављена насилна стража. Тражи зато кривичан прогон адвоката Попозића и два стражара. А пошто је адвокат Поповић обуставио рад штампарије, тражи одштету и подноси тужбу ради сметања фактичног последњег мирног поседа. Адвокат Поповић прима на себе сву одговорност, а судац Коњевић неће да се упусти у претрес тужбе, но тражи да се предаду котарском суду, а не њему као изасланику.

Угарски сабор.

Будимпешта. После расправе о пословнику Броди је интерпелисао, што Баркоци није хтео да устане и потпише протокол као сведок при једном цивилном браку. Гроф Апоњи је одговорио, да је Баркоци имао права да не потпише а у осталом он је Баркоцију казао, да не одобрава његов поступак. Андраши је изјавио да матричарско звање није пријаву учинило. Сабор је узео тај одговор на знање.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Потребујем
3 папучарска ПОМОЋНИКА
једног млађег и два старија и једног доброг ШЕГРТА Плаћам по пару 40 потура, мађарске 50 потура. Место стално.
Обратити се на Живка Ђурђевића, папуџију, Нови Сад Пејићева улица бр. 7. 333 2—3

ЧИТАЈ!
ВЕЛИКИ ВАШАР
ПОЧИЊЕ
8. априла о. г. н. р.
у
Панчеву.
384 2—3

КУЋУ
у Крстовој улици продајем из слободне руке, која се састоји из 2 собе, 2 кујне и 2 шпајза. Кућа је сасвим нова, а продаје се по повољним условима. Упитати
Николу Иванчевића
Нови Сад, Принц Евгенова ул. 18.
388 1—2

Најбоља гума за каламљење.
Многи се жале, да им се гума за каламљење кида и пуца. Томе је лако помоћи, док се још помоћи даје, а то је одмах при куповини. Сремски виноградари већ кроз 15 година потребљују једино чувену ЦИГЛЕРОВУ ГУМУ за каламљење, којој киша не шкоди а и не пуца на сунцу, зато што је од чисте гуме (а не од смесе), па је зато и лакша, те више иде у килу и према томе је и јефтинија и боља од осталих гума. Штедите дакле време, новац и рад. Адреса: **A. Ziegler, Novi Sad. (Ujvidék)**, преко пута од Централног Кредитног Завода.
386 1—20

МУШКЕ И ЖЕНСКЕ ПОМОДНЕ РОБЕ
ТРГОВИНА
БРАНКА ЧАВИЋА
Нови Сад
потребује **Касирку** која говори осим српског језика, мађарски и немачки.
Шегрта из добре куће.
Уједно продаје портал бивше радње Браће М. Поповића.
324 3—5

СТАРА
И ДОБРО РЕНОМИРАНА ВЕЛИКА
СПЕЦЕРАЈСКА И ДЕЛИКАТЕСА
РАДЊА
Микин и Стојковић
код „Тигра“
■ У НОВОМ САДУ ■
преко од владичанског двора, главна улица број 2.
препоручују своје велико стоваришће свежег јужног воћа шећера, кафе, пиринџе, рума, теја зејтина, свећа, разног сира изврсну саламу, брашна, соли праве чисте гром есенције, сапуна, плава камена, рафије и гуме за каламљење винограда, минералне воде и све овој струци припадајуће артиклове на велико и мало.
Послуга под личним надзором брза, тачна и солидна. — Умерене цене.
I. 10 13—26

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.